

No: 1825 – Menş e Adı

SAVAŞTEPE KALEMKÖY ÜZÜMÜ

Tescil Ettiren

BALIKESİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

Bu coğrafi işaret, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 18.10.2023 tarihinden itibaren korunmak üzere 18.02.2026 tarihinde tescil edilmiştir.

Tescil No	: 1825
Tescil Tarihi	: 18.02.2026
Başvuru No	: C2023/000256
Başvuru Tarihi	: 18.10.2023
Coğrafi İşaretin Adı	: Savaştepe Kalemköy Üzümü
Ürün / Ürün Grubu	: Üzüm / İşlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler ile mantarlar
Coğrafi İşaretin Türü	: Menşe adı
Tescil Ettiren	: Balıkesir Büyükşehir Belediyesi
Tescil Ettirenin Adresi	: Eski Kuyumcular Mah. Mekik Sok. Karesi BALIKESİR
Coğrafi Sınır	: Balıkesir ili Savaştepe ilçesi
Kullanım Biçimi	: Savaştepe Kalemköy Üzümü ibaresi ve menşe adı amblemi, ürünün veya ambalajının üzerinde yer alır. Ürünün veya ambalajının üzerinde kullanılmadığında, Savaştepe Kalemköy Üzümü ibaresi ve menşe adı amblemi işletmede kolayca görülecek şekilde bulundurulur.

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:

Savaştepe Kalemköy Üzümü; Latince adı *Vitis vinifera* L. olan kültür asmaından ve *Alphonse Lavallee* çeşidi kullanılarak Balıkesir ilinin Savaştepe ilçesinde üretilen genellikle sofralık olarak kullanılan bir üzümdür. İsmi ilk üretildiği köy olan Kalemköy'den alarak üretimi tüm ilçeye yayılmış ve Savaştepe ilçesiyle özdeşleşmiştir. Savaştepe Kalemköy Üzümü; morumsu-siyah renkli, taneleri iri ve dolgun, şekil olarak yuvarlak, etli ve suludur. Salkımı kanatlı ve seyrek. Kabuğu orta kalınlıktadır ve 1-2 adet çekirdeği bulunur.

Savaştepe Kalemköy Üzümünün gövdesi dayanıklı ve orta kuvvetlidir. Yaşlı dalları orta uzunlukta, esmer kırmızı renkte boğumlar düz ve boğum arası orta uzunlukta. Yaprakları ise orta büyüklükte, beş dilimli kenarları dişli, uzunluğu genişliğinden fazla, üst yüzü koyu yeşil renkte parlak ve tüysüz, alt yüzü ise açık yeşil ve tüylü yapıdadır. Yaprak sapı oyuğu orta derinlikte dar, az veya çok kapalı yaprak sapı orta uzunlukta ve kalınlıkta karakteristik kırmızı-yeşil renktedir. Salkımlar orta büyüklükte, muntazam, çift omuzlu salkımları sık ve orta irilikte, saplar ise açık kırmızı renkte, orta uzunlukta ve orta kalınlıktadır. Taneleri ise orta büyüklükte yeknesak, yuvarlakça, mor siyah renkli ve parlaktır. Kabuk kısmı zor soyulur, tane sapı kısa ve kırmızı-yeşildir. Hafifçe çekme ile tane kolayca kopmaktadır fakat olgunlaşmış üzümlerde bile kendi kendine düşmez.

Savaştepe Kalemköy Üzümü; coğrafi sınırın killi tınlı toprak yapısında, organik madde içeriği yönünden nispeten düşük seviyede, su tutma kapasitesi iyi, pH değeri hafif alkali karakterde, kireç içeriği hafif orta, tuzsuz ve drenaj sorunu olmayan topraklarında yetiştirilir. Asma için en uygun topraklar tınlı topraklardır. Savaştepe Kalemköy Üzümü tınlı topraklarda kuvvetli kök oluşturarak iyi adapte olur.

Savaştepe Kalemköy Üzümünün hasadı genellikle eylül ayında yapılır. Üzüm hasadına, suda çözünür kuru madde miktarı 16° Briks derecesine ulaşıncaya başlanır ve 20° Brikse kadar devam edilir.

Savaştepe ilçesinin denizden yüksekliği ortalama 290 m'dir. Savaştepe ilçesi, Marmara ve Ege Bölgesi'nin iklimi etkisindedir. İlçede yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve yağışlı geçer. Ortalama 700-800 mm yağış almaktadır. Yıllık ortalama sıcaklık 14,5 °C olup, bu değer bağcılık için ideal kabul edilen 11-16 °C arasında ve alt sınır kabul edilen 9 °C'nin üzerindedir. Savaştepe ilçesinde yılın en rüzgârlı ayı ağustos ayıdır ve bu dönemde ortalama saatlik rüzgâr hızı 19,3 kilometre/saate kadar çıkabilir. Bu esen rüzgâr coğrafi sınırda Savaştepe Kalemköy Üzümünün kabuk kalınlığının %10-15 oranında daha fazla olmasına sebep olur. Kabuk kalınlığının artması meyvemsi aromayı yani üzümdeki hekzenal ve E-2-Hekzenal oranının baskın olmasını sağlar. Savaştepe Kalemköy Üzümünün yetiştiği coğrafi sınırda topraklarda potasyum miktarının yeterli olması bitkinin iyi beslenmesine ve meyvelerin yeterli gelişimi için gereklidir.

Tablo 1: Savaştepe Kalemköy Üzümünün bazı ürün özellikleri

Morfolojik özellikler	En az	En çok
Salkım ağırlığı (g)	200	250
100 tane ağırlığı (g)	400	500
Salkım boyu (mm)	140	160
Salkım eni (mm)	40	55
Tane boyu (mm)	12	18
Tane eni (mm)	13	16

Kimyasal ve fiziksel özellikler	En az	En çok
Glikoz (g/L)	78	85
Fruktoz (g/L)	78	85
Titre edilebilir asitlik (Tartarik asit cinsinden, %)	4,00	5,00
Uçucu asitler (Asetik asit cinsinden, g/L)	0,02	0,08
Malik asit (g/L)	1,20	1,80
Laktik asit (g/L)	0,20	0,50
Tartarik asit (g/L)	5,00	6,00
Yoğunluk (g/mL)	1,06	1,08
Ekstrakt (g/L)	180	185
Şıra ağırlığı (Brix)	16	18
pH	3,50	4,50
Maya besleyici miktarı (mg/L)	120	140
Hekzanal (%)	30	50
E-2-Hekzenal (%)	35	50

Üretim Metodu:

Bağ Tesisi:

Bağ tesisinde ekolojik ve ekonomik faktörler dikkate alınmalıdır. Ekolojik faktörlerde iklim, yer ve yöney, toprak olmak üzere üç faktör önemlidir.

Asma gelişme devresi uzun olan bir bitki olması nedeni ile seçilen yerin yıllık sıcaklık ortalaması 10 °C'den aşağı olmamalıdır. Hava sıcaklığı 10 °C'ye ulaştığında vejetatif gelişme başlar ve sonbaharda bu sıcaklığın altına düşene kadar bu gelişme devam eder.

Asma, yıllık 450-500 mm düzenli yağış alan bölgelerde sulama olmaksızın yetiştirilebilir. Ancak yeterli yağış olmadığı dönemlerde mutlaka sulama yapılmalıdır.

Güneş ışınlarının daha dik geldiği güney ve güneybatı yönleri güneşten daha fazla yararlandığı için çabuk ısınır ve istenilen sıcaklığa kavuşurlar. Bu yüzden Savaştepe Kalemköy üzüm bağları, güneye bakan yerlerde tesis edilmelidir.

Bağ tesisinde, toprak seçimi önemli olup, Filoksera ve nematod gibi toprak zararlılarının bulunmadığı araziler seçilmelidir. Bölgenin ekolojik yapısına uygun Amerikan Asma Anacı seçimi yapılır. Coğrafi sınır için en uygun ve yaygın tercih edilen Amerikan Asma Anaçları 5B ve 41B'dir. Bu asma anaçları üzerine aşılı Kalemköy Üzüm çeşidi asma fidanları kullanılır. Yeni tesis edilecek olan bağlarda nitelikli çelik, aşı kalemi ve fidanların kullanılması çok önemlidir. Nadir olarak kendi kökü üzerinde bağlar da tesis edilebilir.

Toprak Hazırlığı ve Dikim:

Bağ kurulacak alanda toprak hazırlığı büyük önem taşır. Dikim yapılacak arazide ilk defa bağ tesis edilecekse toprağın öncelikli olarak 50-60 cm derinlikte işlenerek içindeki çalı, büyük taş ve kaya gibi benzeri artıkların temizlenmesi gerekir. Sonraki aşamada ise toprağın iyice ufalanması sağlanmalıdır. Eğer eski bağ yerine dikim yapılacaksa toprak yine derin olarak sürülerek alt üst edilir. Dekara 3-4 ton çiftlik gübresi verilerek 2-3 yıl dinlendirilmesi gerekir.

Asma fidanları iklimin sert olması nedeniyle ilkbaharda dikilir. Dikime toprak tava gelip ısınca hemen başlanmalıdır. Dikilecek fidanların erken dikiminde geç donlardan, geç kalmada ise aşırı sıcak ve kuraktan etkilenmemesi önemlidir.

Bağ kurulacak yerin arazi şekli ve yöneyinin durumuna uygun olarak sıra arası ve üzeri yönleri belirlenerek, gerekli işaretlemeler yapılır. Daha sonra çukurların açılması işlemine geçilir. Ağır bünyeli topraklarda çukurların sonbaharda açılması daha uygundur. Çünkü çukurlardaki topraklar soğukların etkisi ile iyi bir şekilde parçalanarak ufalanır. Dikim aralığı sıra üzeri 2-2,5 metre sıra arası 3-3,5 metre olacak şekilde yapılır. Dikim derinliği ise 50-70 cm'dir. Dikimden itibaren ilk üç sene boyunca bağın büyüme, gelişme ve şekil verilmesi tamamlanır, dördüncü

seneden itibaren ürün alınır. Telli terbiye sistemi olarak, telli dayanak sistemlerinden duvar sistemi tercih edilir. Terbiye şekli olarak, telli dayanak sistemine uygun olan kordon veya guyot sistemleri kullanılır. Telli dayanak sistemi kullanılmak istenmiyorsa, asmaların kendi gövdesi üzerinde dik durduğu goble terbiye şekli tercih edilir.

Toprak İşleme:

Toprak işleme yapılmasının nedeni topraktaki suyun kullanımında asmalar ile rekabete girecek yabancı otları yok ederek topraktaki suyun muhafazasına yardımcı olmaktır. Bağlarda yabancı otlar devamlı kontrol altında tutulmalıdır. Bu işlem ilkbaharda kış yağışlarının ardından yapılmaya başlanır. Böylece yabancı otların yaz ayları içinde asmaların su ve besin maddelerine ortak olması önlenir. Toprak işleme genellikle yılda 2 kez olmak üzere sonbahar ve ilkbahar mevsimlerinde yapılır.

Gübreleme:

Gübreleme işlemi için toprak ve yaprak analizi sonrasında yapılmalıdır. Asmalarda gözlerin kabarması (uyanma) öncesi taban gübrelemesi, daneler saçma veya koruk iriliğine ulaştığında ise üst gübreleme olmak üzere yılda en fazla 2 defa gübreleme yapılır. Gübrelemede genellikle yanmış ahır gübresi kullanılır. Her asmanın etrafına 5-6 kürek veya dekara 2-3 ton olacak şekilde yanmış ahır gübresi toprağa karıştırılır. Ticari gübre olarak genellikle ilkbahar ve yaz aylarında azotlu ve fosforlu gübreler kullanılır.

Budama:

Asmalara terbiye şeklinin verilmesi ve korunması, verim ve kalitenin artırılması ve sürdürülebilirliğini sağlanması ve ayrıca yaşlanma veya değişik nedenlerle zayıflamış asmaların gençleştirilmesi amacıyla kış ve yaz budamaları yapılır. Bağcılıkta kış budaması önem arz etmekte olup, bu budamada bir yıl önce sürgün hâlinde oluşan ve budama mevsiminde yıllık dal (çubuk) adını alan organların %70-80'i kesilip çıkarılır. Yaz budaması asmanın yapraklı olduğu dönemde yapılan budamadır. Bu budamada da asmanın bütününe dengeleme, üzüm miktarını ve kalitesini artırma ve olumsuz koşulların etkisini azaltma ve yumuşatma amaçlanır. Yaz budamasında asmanın yaprak alanının içine güneş ışınlarını ve hava akımını almayı sağlayan, üzümün kalitesini yükselten yaprak, sürgün, sürgün ucu alma, salkım seyreltme işlemleri yapılır.

Zirai Mücadele:

Bitki hastalıkları ve zararlıları, yabancı ot gibi istenmeyen unsurlara karşı zirai mücadelede ilgili mevzuata uygun bitki koruma ürünleri kullanılır.

Hasat:

Savaştepe Kalemköy Üzümünün hasadı; genellikle eylül ayının ilk haftası başlar. Üzümün istenilen olgunluktaki mavi-siyah renk ve tonlarındaki rengini, tatlı ve buruk tadını aldığı dönemde hasadına başlanır. Üzümler saplalarıyla birlikte salkım olarak ve asmalara zarar vermeden toplanarak hasat edilir. Hasat edilen üzümler gıda ile temasa uygun kasalara veya kaplara alınır.

Depolama ve Muhafaza Koşulları:

Savaştepe Kalemköy Üzümünün aynı gün tüketilmesi ya da işlenmesi tavsiye edilir. Ürünün bekletilmesi gerekirse 0 °C'da ve %90-95 bağıl nemli ortamlarda en fazla 2 aya kadar depolanabilir. Ancak esas olan hasattan sonra ürünün en kısa sürede kullanılmasıdır. Depolamada üzümler üst üste fazla istiflenmemelidir. Ürünler işlenecek ise en kısa sürede soğuk zincir vb. uygun koşullar sağlanarak ilgili gıda işletmelerine ulaştırılır.

Piyasaya Arz:

Savaştepe Kalemköy Üzümü; ilgili gıda mevzuatına uygun etiket bilgileri ile dökme ya da gıda ile temasa uygun ambalajlarda tüketiciye arz edilir.

Denetleme:

Denetimler; Balıkesir Büyükşehir Belediyesinin koordinatörlüğünde; Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, Savaştepe İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü ile Savaştepe Belediyesinin katılımıyla en az 3 kişiden oluşan denetim merci tarafından gerçekleştirilir. Yılda bir kez düzenli olarak yapılacak denetimler, ayrıca ihtiyaç duyulduğunda ve şikâyet halinde her zaman yapılacaktır.

Denetim mercii tarafından; üretimde kullanılan üzüm çeşidinin uygunluğu; özellikle ekim zamanı, dikim şekli ve hasat zamanı olmak üzere üretim metoduna uygunluk, depolama ve muhafaza koşuklarına uygunluk ve Savaştepe Kalemköy Üzümü ibaresi ile menşe adı ambleminin kullanımının uygunluğu denetlenir.

Denetim mercii, kamu kuruluşlarından veya özel kuruluşlardan veya bunlarda görevli uzman gerçek veya tüzel kişilerden denetimin gerçekleştirilmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir. Tescil ettiren, hakların korunmasında hukuki süreçleri yürütür.